

Pécsi Tudományegyetem
Filozófia Doktori Iskola
*
Magyar Művészeti Akadémia
Művészeti és Módszertani Kutatóintézet
*
Magyar Tudományos Akadémia
Morál és Tudomány – Lendület Kutatócsoport

Fiatal Filozófusok Konferenciája 7.

A szabadság jegyében

Pécsi Tudományegyetem Konferenciaterem
Pécs, Szántó K. J. u. 1.

2019. május 10.

Szervezés

Boros János egyetemi tanár, borosjanos54@gmail.com

Demeter Tamás egyetemi tanár, tsd2333@gmail.com

Kocsis László egyetemi adjunktus, PhD, kocsis.laszlo@gmail.com

Pete Krisztián egyetemi adjunktus, PhD, petekrisz@gmail.com

Dergez-Rippl Dóra, egyetemi adjunktus, PhD, ripdor@gmail.com

Schmieder Réka titkárságvezető, schmieder.reka@pte.hu

Pécsi Tudományegyetem, 2019. május 10.

11.00h-11.10h Megnyitó **Boros János** egyetemi tanár PTE

11.10h-12.30h

Kommunikációfilozófia, nevelésfilozófia, tudományfilozófia

Chair: **Szécsi Gábor** egyetemi tanár PTE

11.10h-11.30h **András Ferenc** egyetemi docens Pannon Egyetem

Fordítási helyzetek

11.30h-11.50h **Molnár Blanka** PhD hallgató, PTE

Dewey nevelésfilozófiája és a globális nevelés paradigmája

11.50h-12.10h **Tuboly Ádám** PhD, PTE és MTA

Frank, Einstein, Frankenstein: tudományszociológia és logikai empirizmus

12.10h-12.30h Diskusszió

12.30h-12.40h ***Szünet***

12.40h-14.00h **Könyvbemutató**

Chair: **Pete Krisztián** PhD, egyetemi adjunktus, PTE

A Doktori Iskola volt hallgatóinak, tanárainak az elmúlt években megjelent könyveinek bemutatója.

Szécsi Gábor: *Média és társadalom az információ korában. Kommunikációfilozófiai adalékok a mediatizáció fogalmához*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

Szécsi Gábor - Mák Kornél: *Történet és történelem. A narrativista történelemfilozófia alapjai*. Belvedere Kiadó, Szeged, 2019.

Demeter Tamás, *David Hume and the Culture of Scottish Newtonianism*, Leiden, Brill, 2016.

Demeter Tamás, *A társadalom zenei képe*, Budapest, Rozsavölgyi, 2017.

Kocsis László, *Az igazságalkotás metafizikája*, Budapest, L'Harmattan, 2016.

Kocsis László, *Az igazság elméletei*, Budapest, L'Harmattan, 2018.

Tuboly Ádám, *Egység és tolerancia*, Budapest, MTA BTK, 2018.

Jordi Cat, Adam Tamas Tuboly (ed.), *Neurath Reconsidered. New Sources and Perspectives*, Boston Studies in the Philosophy and History of Sciences 336, Cham, Switzerland, Springer, 2019.

Sivadó Ákos, *A megértés mestersége*, Budapest, MTA BTK 2018.

Rippl Dóra, *Filozófia, lélektan és metafizika Babits irodalomelméletében*, Budapest, MMA 2016.

Boros János, *Immanuel Kant*, Budapest, MTA BTK, 2018.

14.00h-15.00h ***Szünet***

15.00-16.10h **Analitikus filozófia**

Chair: **Kocsis László** PhD, egyetemi adjunktus, PTE

15.00h-15.20h **Szolcsányi Tibor** egyetemi adjunktus, PTE

Az inkonzisztencia argumentatív szerepe

15.20h-15.40h **Herpai Csaba** PhD hallgató, PTE

A reduktív fizikalizmus változatai és viszonyuk a kripkei ellenvetésekhez

15.40h-16.00h **Kohn Eszter** PhD hallgató PTE

Hol végződöm én, és hol kezdődik a figyelem: a szelf határai

16.00h-16.10h Diszkusszió

16.10h-16.20h ***Szünet***

16.20h-17.30h **A művészet filozófiája**

Chair: **Demeter Tamás** egyetemi tanár

16.20h -16.40h **Falusi Márton** PhD, MMA MMKI

Az irodalomtörténet-írás posztmodern utáni fordulata. Módszertani számvetés

16.40h-17.00h **Zuh Deodáth** PhD, Dr. habil, MTA Lendület Kutatócsoport, MMA ösztöndíj

Megoldások problémák nélkül. A film médiuspecifikus megközelítése és annak kritikusi

16.00h-17.20h **Windhager Ákos** PhD, MMA MMKI

Miért nem értjük Kodály szimfóniáját? - A megszakított hagyomány esete

17.20h-17.30h Diszkusszió

17.30h-17.40h ***Szünet***

17.40h- **Etika, Filozófiai antropológia**

Chair: **Rippl Dóra** PhD, egyetemi adjunktus

17.40h-18.00h **Arató Réka** PhD hallgató, PTE

Jog, erkölcs és színház

18.00h-18.20h **Belovai György** PhD hallgató, PTE

Amiről feltétlen kell beszélnünk – a vendégszeretet mint Jacques Derrida kései filozófiájának „központi” eleme

18.20h-18.40h **Szanyi Norbert** PhD hallgató, PTE

A reményteljes ember

18.40h-18.50h Diszkusszió, zárszó

19.00h **Vacsora**, Paulus étterem, Pécs, Ifjúság u. 6.

Összefoglalók

András Ferenc, *Fordítási helyzetek*

Az előadás során a különféle kommunikációs szituációk szereplői közt megvalósuló megértés-megértetés aktusának kritériumait tárgyalom. Szó esik a az egyes szereplők elkülönítésének szükségességéről, függetlenül a kommunikációs folyamat típusainak jelentős eltéréseitől. Kulcsfontosságú fogalmak a jelentés, a jelentéstulajdonítás, a megértés és az azonosság egy sajátos felfogása. Reményeim szerint világossá válik, miért nem tekinthető az egyes nyelvek közti fordítás egyszerű kódváltásnak.

Molnár Blanka, *Dewey nevelésfilozófiája és a globális nevelés paradigmája*

„Hiszem, hogy a nevelés a társadalmi fejlődésnek és megújulásnak alapvető módszere”, fogalmazott a pragmatizmus kiemelkedő alakja, John Dewey. Az előadás célja annak megvilágítása, hogy milyen tanulságokat hordoz magában Dewey pragmatista nevelésfelfogása a 21. század társadalmi, kulturális kihívásaival szembesülő ember számára. Ennek jegyében teszek kísérletet arra, hogy meghatározzam a *fenntarthatóságra nevelés* reformpedagógiai felfogásai, kiemelten a *globális felelősségvállalásra nevelés* paradigmája és Dewey nevelésfilozófiájának lehetséges metszéspontjait.

Tuboly Ádám, *Frank, Einstein, Frankenstein: tudományszociológia és logikai empirizmus*

A logikai empiristákról sok minden elmondható csak épp az nem, hogy a tudományszociológiai kutatásaikról lennének híresek. Előadásomban ezt a képet kívánom árnyalni Philipp Frank munkásságának áttekintésével. Frank, aki sokáig Einstein biográfusaként volt ismert az 1940-es évek után, a tudományszociológia kitartó védelmezője volt, Frankensteinként megteremtve egy olyan szörnyet, amit mind a filozófusok, mind a szociológusok kivetettek köreikből. Az előbbiek számára a tudományszociológia a "felfedezés kontextusának" irracionális oldalára esett, míg az utóbbiak szemében (legalábbis Amerikában az 1950-es években) a nem empirikus szociológia nem volt szociológia. Frank így teljesen kiesett a kánonból, miközben nem csupán a logikai empiristák közt védelmezett egy kimondottan haladó nézetet, történet, társadalom és tudomány viszonyáról a filozófia szemüvegén keresztül.

Szolcsányi Tibor, *Az inkonzisztencia argumentatív szerepe*

Inkonzisztens állításokat tenni érvelés során elfogadhatatlannak tűnik a racionális megismerés és argumentáció legalapvetőbb standardjait figyelembe véve. Az inkonzisztencia azonban hitek propozicionális tartalmának logikai tulajdonsága, és ezért egyáltalán nem egyértelmű, hogy pontosan milyen normákat kellene érvényesíteni inkonzisztens hitek kialakítása esetén. Elődsásomban amellet érvelek, hogy az inkonzisztens hitekkel rendelkezés szkeptikus érv az inkonzisztenciát alkotó hitek mindegyike ellen.

Herpai Csaba, *A reduktív fizikalizmus változatai és viszonyuk a kripkei ellenvetésekhez*

Az előadásban megvizsgálom, hogy milyen változatai léteznek a reduktív materialista (típus-azonosságelméleti) elmefilozófiai elméletnek. Az összehasonlítás szempontjai: (1) a "kontingens azonosság" értelmezése, (2) a fenomenális hozzáférhetősége és az elméletek hatóköre, (3) a "felszín és lényeg", vagy más szóval a "tudományos" fogalmak értelmezése az egyes elméletekben. Mindegyik szempont szerepet játszik a materialista elmefilozófia elleni Kripke-féle érvelésben.

A fő kérdés az, hogy döntöek-e a Kripke-féle érvek az elme/agy típusazonosságelmélet ellen. Pontosán az elmélet melyik változata ellen irányul Kripke érve? Mik a feltételei annak, hogy a kripkei típusú érvek konkluzívak legyenek egy ilyen elmélettel szemben, vagy megfordítva, ezen elméletek mely változatai vagy milyen javításai képesek megbirkózni a kripkei kihívással?

Kohn Eszter, *Hol végződöm én, és hol kezdődik a figyelem: a szelf határai*

Az emberi — és újabban mesterséges — szelf kérdése filozófiai és pszichológiai vizsgálataink, kulturális ön-újraértelmezéseink rekurrens tárgya. A kortárs filozófia és pszichológia párbeszédének szelfre vonatkozó eredményeinek áttekintése után az eredmények összefüggéseinek és hatásainak bemutatása következik, saját, empátiát középpontba helyező kutatások perspektívájából.

Falusi Márton, *Az irodalomtörténet-írás posztmodern utáni fordulata. Módszertani számvetés*

Előadásomban az irodalomtörténet-írás és a kanonizálás főbb problémáit érintem. A magyar irodalomtörténet-írás kezdetétől röviden felvázolom azokat a tudományelméleti és fogalomtörténeti fordulópontokat, amelyek a mai napig kihatnak a diszciplína alakulási folyamataira. Az 1990-es évektől a magyar irodalomtudomány tendenciózusan érdeklődésének homlokterébe helyezte, miként beszélhető el, elbeszélhető-e egyáltalán az irodalom története, vagy az csupán egy romantikus narratíva volt, amely végképp felbomlott. De ha az irodalomtörténet műfajként immár maga is a történelem múltba vesző reminiscenciája, vajon hogyan vizsgálható az irodalom mint olyan a történelem után?

Zuh Deodáth, *Megoldások problémák nélkül. A film médiuspecifikus megközelítése és annak kritikái*

1. Van igazság Richard Wollheim állításában, hogy sokmindent elhanyagolunk a művészi vízió elsődlegességének hangsúlyozásával. Főleg arról a két faktorról van szó, amelyekkel a művész a mű létrehozásakor majdnem mindig találkozik, és amelyek arra készítetik, hogy alkotása érdekében lemondjon víziójának azonnali megvalósulásáról. A művész kénytelen konfrontálódni az alkotás médiumával, illetve azzal a társadalommal, amelyben él. Az már első látásra is érthető, hogy az alkotások létrehozását befolyásoló személyek és intézmények micsodák. Mindenkit akadályozott vagy segített már embertársa abban, hogy valamit létrehozjon. Elég homályos viszont arra hivatkozni, hogy azért nem tudjuk

kifejezni magunkat, mert fennakadtunk a médiumon. Sokkal nehezebb tehát megmondani, hogy mit is kell gondolnunk a művészet médiumáról.

2. Előadásomban a filmművészettel médiumának definícióit tekintem át. Ehhez felhasználom Rudolf Arnheim, Siegfried Kracauer és Adré Bazin klasszikus filmelméleteit és -kritikáit, majd pedig felvázolom egy új definíció lehetőségét. Ehhez Hauser Arnold filmmel kapcsolatos megnyilatkozásait használom, amelyek értelmezésében életművének egyik legfontosabb szeletét képezik; illetve kifejttem, hogy Gotthold Ephraim Lessing médiumspecifikus művészeti formákról szóló leírása hogyan nyer újból aktualitást Hauser elmélete tükrében.

Windhager Ákos, *Miért nem értjük Kodály szimfóniáját? - A megszakított hagyomány esete*

A formabontó *Psalmus hungaricus* után, a rendet teremtő *Székelyfonót* követően a *Szimfónia* ismét forradalmian újat hozott, amely azonban mégsem tudta felrázni a magyar zenei életet. Az okokat keresve pontos képet kaphatunk a magyar művelődés megszakítottságáról, amely a huszadik századi magyar művészetértésünk kulcsalakzata. Az előadás felvázolja a művelődést meghatározó esztétikai rendszerek szinte menetrendszerű változtatása miként nehezedik rá az említett Kodály-műre (is), mind a befogadás, mind az értékelés, de akár csak az elemzés szintjén is. A recepció *close reading*-je megdöbbentő krimit, művelődéseméleti összeesküvésnek álcázott művelődéspolitikai döntésre világít rá. Végül, azt a kánonelméleti tételt is megkísérti a *Szimfónia* kései elemzője, hogy valóban lehetetlen-e az egykor kánonba fel nem vett darab kései kanonizálása

Arató Réka, *Jog, erkölcs és színház*

A társadalom életét többféle normarendszer szabályozza, amelyek közül kiemelkedik az erkölcs és a jog szerepe. Az emberiség történelme során sokszor felmerült már a kérdés: meddig képes a közösség elfogadottságát nélkülöző jogrendszer elnyomni az etikai követelményeket? Friedrich Schiller szerint létezik egy közeg, amely „*mélyebben és tartósabban hat a morálnál és a törvényeknél.*” Ez a közeg a színház. Schiller *A színház mint morális intézmény* c. írásában úgy fogalmaz: „*a színház bíraskodása ott kezdődik, ahol a világi törvények hatálya véget ér.*” Az előadások nézőre gyakorolt pozitív erkölcsi hatásán túl, Schiller szerint, ha a jogi környezet elviselhetetlenné válik, ha az igazságszolgáltatás képtelen betölteni feladatát, a színház lesz az a fórum, amely „*átveszi a kardot és a mérleget.*”

A történelem viharos korszakaiban - különösen az elmúlt évszázadban - számos alkalommal megfogalmazódhatott a kérdés: képes lehet-e a színház betölteni a drámaíró által neki szánt szerepet?

Belovai György, *Amiről feltétlen kell beszélünk – a vendégszeretet mint Jacques Derrida kései filozófiájának „központi” eleme*

Előadásom középpontjában az a feltevés áll, hogy Jacques Derrida kései filozófiáját jelentős mértékben határozza meg a sajátosan derridai elgondolás, a „feltétlen vendégszeretet” (*hostipitalité*). Elsősorban azt kell tisztáznunk, hogy mennyiben húzható egy határvonal Derrida munkásságában (vallási, etikai, politikai kérdések megjelenése), majd az 1980-as évektől írt munkáiban kell kimutatnunk azokat a motívumokat, amelyek a dekonstrukció plasztikussága által alátámasztják állításunkat. Előadásomban továbbá kitérek arra, hogy milyen kutatások, konferencia előadások, publikációk segítették az elméletem fejlődését az elmúlt időszakban, illetve rámutatok arra, hogy miért érdemes a mából feltett kérdésekkel

aktuálisan és (nem utolsó sorban) hasznosan foglalkozni Derrida egy újabb olvasatával, aminek a központjában a feltétlen vendégszeretet gondolata bújik meg.

Szanyi Norbert, *A reményteljes ember*

Előadásom középpontjában a remény fogalma áll. Két olyan szerző művein keresztül szeretném megközelíteni, akik jelentős szerepet játszottak a remény kérdéskörét vizsgáló filozófiai és teológia vitákban a huszadik század második felében. Az egyikük Ernst Bloch, aki a filozófiai antropológia és a társadalomfilozófia oldaláról, a másik pedig Jürgen Moltmann, aki a keresztény eszkatológia felől vizsgálja a remény fogalmát. Célom annak bemutatása, hogy a remény olyan antropológiai előfeltétel, amely nélkül nem lehetséges sem emberhez méltó létezés, sem erkölcsi cselekvés, sem társadalmi fejlődés. Joachim Pietsch német morálteológus szerint a reménynek köszönhetően növelhetjük vagy veszíthetjük el az élethez való bátorságunkat. Ez azonban nemcsak az egyéni cselekvésre, hanem a társadalmi struktúrákra is igaz.